

NIEUWSBRIEF 5

Protestantse Kerk Classis Noord-Brabant, Limburg en Réunion Wallonne

---

Classispredikant
Ds. Marco Luijk
m.luijk@
protestantsekerk.nl
06-52335285

Scriba
Bert Drost
0183-500343
classisscriba-noord-
brabant-limburg-reunion-
wallonne
@protestantsekerk.nl

Door deze Nieuwsbrief wil het Breed Moderamen van de classis Noord-Brabant, Limburg en Réunion Wallonne kerkenraden, predikanten, kerkelijk werkers en andere belangstellenden informeren over ontwikkelingen en activiteiten in en rondom de classis. Stuurt u deze nieuwsbrief a.u.b. door naar anderen waarvan u denkt dat ze er belangstelling voor hebben.

Verbondenheid

Vorige keer schreef ik over het belang van kwetsbaarheid in de verbinding tussen mensen. Deze keer denk ik verder over het thema 'verbondenheid'. Het zijn beide niet allereerst christelijke termen - dan gaat het eerder over *barmhartigheid* en *ontferming* - maar wel woorden die iets toegankelijker zijn voor mensen buiten de kerk. Een samenleving veronderstelt dat er verbinding is tussen mensen. We leven tenslotte samen. In onze geïndividualiseerde maatschappij echter is er steeds minder sprake van 'samen'. Familie- en andere sociale verbanden worden minder belangrijk, het dorps- en

verenigingsleven heeft niet de positie in het leven van mensen meer die het eens had. Alhoewel een cabaretière als Claudia de Breij in haar vorige show voluit inzette op het belang van de harmonie. Het hoogtepunt daarbij was haar mooie persoonlijke verhaal over de dorpsfanfare De Harmonie, waar ze als kind zo ontzettend graag bij wilde horen. De harmonie is voor haar hét symbool van verbinding waar mensen iets voor elkaar over hebben en samen iets doen en laten ontstaan. Ik vond het een vondst. In iedere stad of plaats waar de cabaretière speelde, werd een plaatselijke muziekvereniging gevraagd om mee te spelen en dat gaf de voostelling iets feestelijks en uitbundigs. En ik dacht: doen wij in de kerk niet net zoiets? Mensen samen brengen en mensen in beweging zetten, samen zingen en samen doen.

De onderliggende vraag is: wat is het dat mensen verbindt? Sport verbindt, samen dingen doen, delen, met elkaar een gesprek voeren, samen vieren in een kerkdienst. De ramp met de MH17 verbond mensen in het verdriet en de rouw, de 4 mei herdenkingen verbinden, en ook de demonstratie van de boeren op het Malieveld verbond Nederland. Er zijn ook symbolen die sterk verbinden: de kleur oranje, de koning, het volkslied.

Onze samenleving wordt helaas niet alleen gekleurd door verbinding maar ook door tweespalt, polarisatie (denk aan de Zwartepieten discussie) en tegenstellingen die steeds groter lijken te worden: tussen arm en rijk, en tussen kansarm en kansrijk.

Het belang van verbinding wordt daarmee steeds groter. Het armoederapport van het SCP laat zien dat de kerken en de leden ervan een belangrijke rol spelen in de verbindingen in onze samenleving, en voor het opkomen voor wie geen helper heeft. De kerken laten hiermee zien dat het omzien naar elkaar wezenlijk is voor een goede samenleving. Het is het hart van de diaconale gemeente, het is een gestalte van wat wij geloven in de kerk dat wij begaan zijn met mensen, met onze naaste. In de ontmoeting met de ander ontmoeten wij Christus, en vinden wij de zin van het leven. Of beter: wordt die ons geschonken.

Het leven is niet alleen rozengeur en maneschijn. Er is ook moeite, falen, mislukking, verdriet en pijn, onrecht, geweld, schuld en wroeging. Mensen vinden verbinding en zin voor het leven in het delen van en met elkaar spreken over de moeite van het leven. Dit zijn hoopvolle gedachten voor de kerk van nu. Heel veel mensen zoeken naar zingeving, de leegte is enorm, de honger groot.

Bij bezoeken aan kerkenraden vraag ik steevast naar de plaats en de rol van de kerk in de plaatselijke samenleving, het dorp of de stad. Het is hartverwarmend om te horen hoeveel er gebeurt. Voorbeeld in een dorp: elke dorpsbewoner van 70+ krijgt bloemen van de kerk voor een verjaardag. In een andere kerk worden warme maaltijden georganiseerd die open staan voor daklozen en mensen die moeite hebben zich te handhaven in onze maatschappij en vinden er werkelijk hartverwarmende gesprekken plaats tussen mensen. In weer een andere kerk zitten diakenen in het overleg met de gemeente over sociale problematiek in het kader van de WMO. Worden

er 4 mei bijeenkomsten gehouden, Allerzielen met de katholieken gevierd en opengesteld voor wie wil in het dorp, wordt er een levende kerststal en verhaal georganiseerd waar elk jaar 1000 bezoekers op af komen. En zo nog veel meer.

In heel veel kerken zijn de deuren naar de samenleving opengegaan. Kerken worden verbouwd om multifunctioneel te zijn. De banken worden eruit gehaald zodat er meer mogelijk is dan alleen het houden van kerkdiensten. Ik moet zeggen dat ik blij wordt van deze initiatieven. Het zijn uitingen van frisheid, van zoeken naar nieuwe wegen. En naar verbinding.

Hiermee sluiten kerken ook aan bij het thema *leefbaarheid*. Wij zijn mensen van de weg. Onderweg naar het Koninkrijk. Het gaat om het bouwen aan dat Koninkrijk in het hier en nu - in je eigen leefomgeving. Leefbaarheidsvraagstukken maken het concreet, gaan over hoop, over verbinding, over barmhartigheid, over goedheid, over gerechtigheid. Uw koninkrijk kome, Uw wil geschiede, bidden wij. Jezus komt om leven te brengen. Neem bijvoorbeeld het verhaal van Zacheüs. Door zijn ontmoeting met Jezus verandert Zacheüs radicaal. De vreugde is zo groot dat hij de helft van zijn bezittingen weggeeft en viervoudig vergoedt wat hij onterecht aan belasting heeft geheven. Niet uit schuld, maar uit vreugde. Grootse gebaren.

Zoals eertijds in Jericho zijn er ook nu sporen van God in de stad of het dorp. *Shalom*, vrede is meer dan afwezigheid van oorlog. Het is in beweging komen, het is sociale actie vanuit het geloof dat het Koninkrijk zich baan breekt. Het legt zich niet neer bij de gevestigde orde. Omdat er gezien wordt dat er mensen aan onderdoor gaan, dat er mensen lijden, omdat mensen bewogen raken om elkaar en samen iets gaan doen. Geloof is niet opklimmen naar de hemel. Is niet zo voortreffelijk worden dat je tot God mag opstijgen. Nee, God daalt juist af naar de aarde, Jezus is solidair met en gaat naast de mensen staan die lijden en godverlaten zijn. Het leven hier op aarde wordt geheiligd - heel gemaakt! - juist dit leven van ons dat met vallen en opstaan gaat, met grote plannen en toch niet durven, met falen en feilen, met schuld en wroeging. Dat hoort er allemaal bij. Maar juist daardoor heen wenkt het Koninkrijk.... en breekt het zich baan. In het gewone leven dus!

Dit laatste betoogde ik op 23 november in de Immanuelkerk in Veldhoven waar ik vertelde over de blik naar buiten in de kerk. Het was een prachtige ochtend waarin boeiende workshops werden gehouden:

1. Thema: 'Pionieren op een basisschool' door Otto Grevink uit Waalwijk
2. Thema: 'Klein maar zichtbaar' door Ilze Eikenaar uit Drunen

3. Thema: 'Onvermoede gasten: de kerk voor niet-kerkelijken' door Harrie de Reus uit Maas-Heuvelland.

Ik vertelde ook dat het niet mijn bedoeling is dat we nu ineens van alles anders moeten gaan doen, of nog veel meer moeten gaan doen. Wel is mijn bedoeling dat bovenstaande bespiegelingen een zekere ontspanning geven in de kerken in onze classis. Ondanks de krimp zijn er kansen en we kunnen op een rustige manier kijken welke er zijn in onze eigen omgeving. Ik hoop dat mensen er een beetje blij van worden om zo te denken, enthousiast worden als ze horen wat er mogelijk is, en weer enthousiast worden over een bepaald idee, en energie krijgen. We hoeven niet alles te doen. Maar graag wel iets waar je zelf echt blij van wordt, waar je zin aan ervaart. Waar het mij om gaat: je hoeft niet alles zelf op te lossen. Begin gewoon met een goed idee en je zult zien: Er zijn onvermoede bondgenoten! Er kan zomaar iemand met je op wandelen, en misschien is het de Heer zelf wel.

Een goede adventstijd toegewenst!

Ds. Marco Luijk

Advent

Ad venire. Zo klinkt het in het Latijn. Vertaald met wachten. Maar wel actief - verwachten. Naar het Latijn dat letterlijk 'toe komen' - dat wat gaat komen, betekent. Niet passief wachten, maar je voorbereiden op wat gaat komen. We weten van het kerstverhaal dat wat gaat komen onverwacht is. Het gaat tegen alle 'normale' verwachtingen in. Het is juist iets wat je je niet voor kunt stellen. Maar hoe kun je dan verwachten? Ik denk eigenlijk alleen door merkwaardige verhalen uit de Schrift te lezen, om daar in te oefenen met als doel zo veel als mogelijk open te staan voor het onverwachte. Of om zoveel als mogelijk echt aandachtig te leven, omdat in elk moment tegelijkertijd een moment van eeuwigheid schuil gaat. Het is alleen de kunst het te zien. In de adventstijd leren we dat het eeuwig doorbreekt in het gewone, in het dagelijkse leven van mensen. En dat het aan ons is deze dimensie van eeuwigheid toe te laten in alles wat 'normaal' of 'gewoon' lijkt. Waalse collega Hartman Out citeerde dit treffende gedicht van Frans Andriessen op zijn Facebook account:

*Wachten vraagt stilte en leegte:
opruimen het huis van de ziel;
alle dingen op orde.*

*Wat op orde is, is bij zichzelf,
gaat open naar meer dat nog komt.
Ik moet nu wachten; de weg
onderbreken en stil staan en zien
of de dingen al zijn bij zichzelf
en vrede woont in mijn huis.*

*Ik weet niet of Hij zal komen
op wie ik wacht. Ieder uur
is het Zijne. Bij Hem ligt de tijd.*

*Maar er is al iets van zijn komen
als het huis gereed is,
en de dingen
staan open naar meer. Is het dat
waarom het gaat?*

*Reeds is er stilte
en leegte ontstaat als een kruik
wachtend op olie. Ontsteken
kan Hij toch alleen de lamp.
Amen.*

Bezoekcyclus 2020

Afgelopen jaar 2019 heb ik voornamelijk gemeenten in Oost-Brabant en Limburg bezocht. Dat was een mooie rondgang met vaak bewogen ontmoetingen en gesprekken waarin een opening naar de toekomst werd gezocht. Voor 2020 zijn de gemeenten in West-Brabant aangeschreven voor het bezoek in de cyclus.

Verder nieuws:

Kerken willen mensen samenbrengen 20 januari - Dirk de Wachter

Dirk de Wachter en Yvonne Zonderop helpen zoeken naar een zinvol leven

De protestantse en rooms-katholieke kerken in het bisdom Den Bosch ontvangen de Vlaamse psychiater Dirk de Wachter en journaliste Yvonne Zonderop op maandag 20 januari 2020 in de Grote Kerk van Den Bosch. Thema is 'De druk van geluk - zoektocht naar een zinvol leven'. Dirk de Wachter publiceerde in oktober zijn boek 'De kunst van het ongelukkig zijn' en vertelt daarin hoe obsessieel we op zoek zijn naar geluk. Die zoektocht doen we

individueel, waardoor we steeds moeilijker kunnen omgaan met wat ons ongelukkig maakt.

De ware zin van het leven ligt in de verbinding met de ander. Journaliste Yvonne Zonderop ziet een hernieuwde functie voor geloofsgemeenschappen, wanneer zij weer stilstaan bij de verbindende verhalen, die ons allemaal gevormd hebben in onze cultuur. Zij vertelt daarover naar aanleiding van haar boek 'Ongelofelijk. De comeback van religie'.

De avond begint om 19.00u met een vesper in de Sint-Janskathedraal. Wie mee wil zingen in het projectkoor, kan zich nu al opgeven bij ericascheenstra@gmail.com, en zich op 20-1 melden om 18.00u in zijkapel van de Sint Jan aan de Choorstraat.

De lezingen en het gesprek erover beginnen om 20.00u in de Grote Kerk, Kerkstraat 20, Den Bosch.

Entree is gratis. Er is een collecte ter bestrijding van de kosten.

Let op: vanwege de te verwachte toeloop is aanmelding noodzakelijk. Aanmelding kan online via ticketl.ink/geluk (en niet bij bovengenoemd mailadres), waarna u een ticket per mail krijgt toegestuurd. Aanmelding is gratis (enkel ticket- en transactiekosten). Reserveer snel, want op=op.

Ring Fijnaart

Op 28 januari wordt de ring bijeenkomst Fijnaart gehouden. Een van de zaken die besproken zullen worden zijn de ontwikkelingen in kleine gemeenten en de toekomst. Het thema kleine gemeenten heeft sowieso de aandacht op dit moment:

Kleine gemeenten

Bijeenkomst 14 januari in PG Roosendaal, Kruiskerk, Sint Lucasplein 1. Aanvang 19.30 uur. Op de regiobijeenkomst 'Kleine gemeenten lichter' kunt u meepraten over vereenvoudiging van het kerkelijk bestuur in kleine gemeenten. Hoe kunnen kleine gemeenten 'licht' en tegelijk volwaardig gemeente zijn? In totaal vinden in januari vier regiobijeenkomsten plaats. De gesprekken in deze bijeenkomsten monden uit in concrete voorstellen aan de synode. Meepraten vanuit de plaatselijke ervaringen heeft dus nut!

'Lichter besturen' is al langer een aandachtspunt van de synode. De door de synode ingestelde werkgroep 'Kleine gemeenten lichter' bespreekt in het rapport *Lichter Verkend* de situatie van veel kleine gemeenten en verkent daarin een aantal mogelijkheden. Zie:

<https://www.protestantsekerk.nl/evenementen/regiobijeenkomst-over-lichter-besturen>

'Ja, zo willen wij het ook!' Tijdens de ronde door het land over de bespreekversie Mozaïek van Kerkplekken waarin een voorstel werd gedaan te komen tot kerngemeenten, bleek in alle bijeenkomsten dat kleine en dorpsgemeenten de organisatievorm van kerngemeente als een goed alternatief zagen voor de eigen 'te zware' organisatie. Met name vanuit gemeenten in Friesland/Groningen/Drenthe en Zeeland/Brabant/Limburg werd benoemd dat deze lichtere vormen nodig zijn om het als gemeente vol te kunnen houden.

Ook tijdens de synodevergaderingen van april en juni 2019 over Mozaïek van kerkplekken kwam deze behoefte nadrukkelijk aan de orde. De synode nam dan ook het besluit om het bestuur van de dienstenorganisatie te verzoeken een werkgroep van deskundigen in te stellen om:

- a) te laten onderzoeken welke mogelijkheden de huidige kerkorde kent voor kleine gemeenten om op een voor hen passende wijze te voldoen aan de kerkorde;
- b) zo nodig voorstellen te doen voor aanvulling van die mogelijkheden;
- c) hierover te rapporteren in de synodevergadering van november 2019.

Uit het rapport: In deze tussenrapportage hebben we de kleine gemeenten op het oog met weinig leden, meestal vergrijsd, met weinig bestuurskracht en soms weinig financiële middelen. De mensen die er zijn, zetten zich zo lang mogelijk en vaak ook met hart en ziel in voor het behoud van hun gemeente. Het kerkgebouw is vaak bepalend voor het dorpsaanzicht en kent een lange geschiedenis waarin het geloof de eeuwen door is doorgegeven. De kerk vertegenwoordigt als zodanig een historische en emotionele waarde. Maar kerkenraden zijn intussen vaak bezig met vragen als: hoe vervullen we de vacatures, vrijwilligers om taken op zich te nemen zijn er niet, jeugd is afwezig, de inkomsten dalen, het gebouw vraagt onderhoud, het aantal mensen dat de wekelijkse eredienst bezoekt is klein. De belasting weegt zwaar en de aandacht is niet zelden vooral naar binnen gericht.

Het valt de werkgroep op hoezeer deze vragen en de zorg over de toekomst die hierachter schuil gaan als een last en energiek uitwerken. Een constant afgestemd zijn op de krimp en de onmogelijkheden die ervaren worden. Soms het gevoel de laatste generatie te zijn van de gemeente op deze plek. Tegelijkertijd kennen we ook kleine gemeenten waarin leden en vrienden zich onbevangen en 'licht' inzetten voor de geloofsgemeenschap en (vaak ook!) voor de omgeving. Waar wel een ambtsdragerstekort maar geen vrijwilligerstekort is. Waar geen sprake is van een deken van zwaarmoedigheid en de vreugde overheerst over wat kan en wat men betekent als gemeente van Christus, op deze plek. Als het ware als 'pioniers' op oude grond. Maar waar wel het gevoel leeft van teveel ballast door de 'oude' structuur en vervreemding ervaren wordt bij idealistische voorbeelden van kerkvernieuwing.

Herkenbaarheid als gemeente van Christus is er als de basistaken van de gemeente zichtbaar worden in het dagelijks leven van de geloofsgemeenschap en de mensen die haar vormen. Voor de werkgroep is de herkenbaarheid van de gemeente in deze basistaken essentieel. In paragraaf 2.2 wordt dit verder uitgewerkt.

Het tweede uitgangspunt voor de werkgroep is de duurzame aanwezigheid van gemeenten in de context van een dorp of leefomgeving. Juist in de lokale context heeft de gemeente een plek, en met name in dorpen, heeft de kerk vaak ook zichtbaar een samenbindende functie. Dorpsgemeenten zijn misschien wel de meest missionaire gemeenten in het land. Ze vervullen, onder meer door hun diaconale activiteiten, pastorale aandacht of vanzelfsprekende openheid, een maatschappelijke functie in de omgeving. Dorpsgemeenten hebben een eigen bijdrage aan de cultuur en identiteit van het dorp. Dat de dorpskerkenbeweging het afgelopen jaar op zo'n hartelijke ontvangst onder dorpskerken heeft kunnen rekenen is een illustratie van de groeiende aandacht om als geloofsgemeenschap van betekenis te zijn voor het dorp.

2.2 AANDACHT VOOR ALLE BASIS TAKEN

Artikel IV van de kerkorde biedt een helder raamwerk voor de essentie van de gemeente en formuleert deze als: 'het gaande houden van de eredienst, diaconale, pastorale en missionaire inzet en geestelijke vorming.' Dit zijn vijf taken die je in iedere protestantse

gemeente zou moeten kunnen herkennen, ongeacht de grootte. Dan is er sprake van volwaardig gemeente-zijn. De aandacht voor deze vijf basistaken kenmerkt zogezegd de gemeente en haar kwaliteit.

Veel kleine gemeenten hebben in de afgelopen jaren creatieve wegen gevonden om aan deze basistaken inhoud te blijven geven. De tijd waarin een netwerk van commissies deelaspecten behartigde is merendeels voorbij. De frequentie van de eredienst, diaconale projecten met buurgemeenten, de vanzelfsprekende betrokkenheid bij het wel en wee van mensen op het dorp, het gebeurt.

De werkgroep heeft de indruk dat van de vijf basistaken de aandacht voor de geestelijke vorming de lastigste is om gericht inhoud te geven. Wat geloven we met elkaar? Hoe is het geloof in God een voedingsbron voor onszelf en ons handelen? Wat kunnen wij daarvan uitdragen en overdragen aan volgende generaties? Hoe kunnen we elkaar hiervoor toerusten? Het kunnen vragen zijn die het eerst uit de aandacht verdwijnen. Als een gemeente niet meer toekomt aan de basistaken, dan is de vraag gerechtvaardigd: is het nog mogelijk om hier volwaardig en voluit kerk te zijn. Dat vraagt in de eerste plaats van gemeenten zelf een kritische reflectie: komen wij toe aan onze basistaken, herkennen we die in ons gemeentewerk en hoe dan? Zo niet, hoe kunnen we wat we uit het oog verloren hebben aandacht geven? Kunnen we dat zelf of kunnen we samen met anderen vormen vinden waarin een ondergeschoven basistaak wel weer aandacht krijgt? En wie mag ons op dit gemis aanspreken?

Een interessant rapport! Voor synode rapport:

<https://www.protestantsekerk.nl/zoeken?q=lichter+verkend>

Vergaderdata 2020

Moderamen	Breed Moderamen	Classicale vergadering
		29/1/2020
30/01/20	11/2/20	
12/3/20	24/3/20	
14/5/20	26/5/20	10/6.20
25/6/20	7/7/2020	
3/9/20	15/9/20	7/10/20
15/10/20	27/10/20	
19/11/20	1/12/20	

Uit de classicale vergadering

Op 9 oktober jl. kwam de classicale vergadering bijeen. Na de opening was er een gedachtewisseling over de dorpskerkenbeweging. Mathilde Meulenstein, dorpskerkenambassadeur, vertelde over haar werkzaamheden voor deze beweging. Wat voor kracht kan er uitgaan van het kerkgebouw in het dorp.

Er vinden een aantal benoemingen plaats. Doordat ds. Saskia van Meggelen terugtrad als voorzitter van de synode ontstond er een vacature. In haar plaats werd benoemd ds. Kees Groenendijk van de Gereformeerde Kerk Klundert. Als secundis naar de synode werd benoemd ouderling-kerkrentmeester Jaap Versluis vanuit de ring Den Bosch. Ds. Irene Pluim is aftredend. In haar plaats kan nog niemand benoemd worden. Dat moet bij voorkeur een ambtsdrager uit de ring Limburg zijn. Door het terugtreden uit de synode van ds. Irene Pluim zal ouderling Janneke Opmeer- van der Schee adviseur worden van de classicale vergadering.

Aftredend voor de classicale vergadering zijn ds. Wim Dekker, ds. Irene Pluim, diaken Henk Overeijnder en ouderling Rob Augusteijn. De laatste kon niet herkozen worden, omdat zijn ambtstermijn per 1 januari 2020 afloopt. In zijn plaats is door de ring Den Bosch ouderling-kerkrentmeester Marijke de Heer van de PG Gennep gekozen. Ds. Wim Dekker, ds. Irene Pluim en diaken Henk Overeijnder werden herkozen.

Diaken Klaas Heijstek vanuit Heusden-Almkerk treedt per 1 januari tussentijds af als ambtsdragers. Voor hem zal dan ook een nieuwe kandidaat gezocht worden.

Verder kwam aan de orde de consideraties inzake wijziging ordinanties 3-18 en 3-22-1. Daarover verderop meer. De classispredikant, ds. M.J. Luijk deed verslag van zijn werkzaamheden. Ook het jaargesprek tussen de classispredikant en twee afgevaardigden uit de classicale vergadering kwam aan de orde.

Tenslotte deed ds. Irene Pluim verslag vanuit de synode en waren er mededelingen vanuit de ringen. Nog niet alle ringen functioneren zoals is bedoeld.

Consideraties

Naar het moderamen van de Generale Synode is een overzicht gestuurd van de bevindingen van de kerkenraden over de wijzigingen van ordinantie 3-18 en 3-22-1. Wat opviel dat maar weinig kerkenraden hun bevindingen in stuurden. In totaal 41 van de 130 gemeenten. Het overgrote deel cosidereerde positief. Een zestal gemeenten hadden opmerkingen. Die opmerkingen betroffen vooral de tijdsduur van een tijdelijke benoeming/detachering. Twee jaar werd als tekort ervaren.

Ook de classicale vergadering heeft de wijzigingen besproken. Vanuit de classicale vergadering werd de volgende consideratie naar het moderamen van de Generale Synode. “In haar vergadering van 9 oktober 2019 heeft de classicale vergadering Noord-Brabant, Limburg en de Réunion Wallonne gesproken over de door de Generale Synode in eerste lezing aanvaarde wijziging van de ordinanties 3-18 en 3-22-1. Zij considereert positief. Wel wil zij opmerken dat een aantal kerkenraden negatief staat ten opzichte van de wijziging in ordinantie 3-18-3. Deze kerkenraden vinden een tijdsduur van twee jaar tekort. Waarom niet vier jaar? Zij vinden dat vooral kleine gemeenten hier de dupe van worden.”

Bisschopswissel in de Evangelische Kirche Kurhessen Waldeck

In onze partnerkerk in Kurhessen Waldeck vond zondag 29 september 2019 de bisschopswisseling plaats. Bischof Dr. Martin Hein legde het bisschopsambt neer om met emeritaat te gaan. Bischöfin Dr. Beate Hoffman aanvaarde in dezelfde dienst het bisschopsambt. Zij is in mei jl. door de synode gekozen als nieuwe bisschop.

De Kirche St. Martin in Kassel was vol en ook de tent op het plein naast de kerk was goed bezet. In totaal waren er een kleine duizend mensen. Onder die mensen een groep van twaalf Nederlanders vanuit ons vriendschapscontact, waaronder bisschop Gerard de Korte van Den Bosch en onze classispredikant ds. Marco Luijk.

Na begroeting en gebed legde Bischof Hein het bisschopsambt neer, deed het bisschopskruis af en overhandigde dit aan de Landesbischof van de Evangelische Kirche Deutschland, afgesloten met gebed en zegen.

Daarna kwam de nieuwe bisschop naar voren en werd kort toegesproken en toegezongen door de aanwezigen in de kerk. Na de geloofsbelijdenis, het voorlezen van de oorkonde, vier korte schriftlezingen nam Beate Hoffman het bisschopsambt aan. Ook dit werd afgesloten met gebed en zegen. Daarna kreeg zij het bisschopskruis omgehangen door de Landesbischof.

Bischöfin Dr. Beate Hoffman nam nu de dienst over met de vredesgroet en een mooie preek.

Na de zegen volgde nog vijf sprekers met als eerste de minister-president van het land Hessen en de minister-president van de Freistaat Thüringen. Daarna de RK bisschop van het bisdom Fulda, de president van de Evangelische Kirche Hessen und Nassau en als laatste de preses van de Landessynode van de Evangelische Kirche von Kurhessen - Waldeck. Daarna

volgde nog een dankwoord van Bischof Hein en Bischöfin Hofmann.

Vervolgens verplaatste de hele menigte zich te voet naar de documenta-Halle iets verderop in de stad. Daar kon afscheid genomen worden van Dr. Martin Hein en kennisgemaakt met de nieuwe bisschop. Daar werd ons ook een maaltijd in buffetvorm aangeboden.

Dr. Martin Hein

wird als Bischof der Evangelischen Kirche von Kurhessen-Waldeck in den Ruhestand verabschiedet.

Dr. Beate Hofmann

wird als Bischöfin der Evangelischen Kirche von Kurhessen-Waldeck in ihr Amt eingeführt.

Bisschop Martin Hein is vanaf zijn ambtsaanvaarding in 2001 een belangrijke motor geweest van ons vriendschapscontact. Wij zullen hem zeker missen. Maar de nieuwe bisschop heeft na de receptie nog met ons aan tafel gezeten en zij wil het contact graag verder voortzetten.

Wij kijken met elkaar terug op een mooie viering en goed samenzijn.

Elly de Haan - Verduyn

Impressie Synodevergadering, november 2019

Twee hele dagen vergaderen. Je zou denken dat het saai was. Maar dat kan ik de Synode zeker niet noemen. Niet alleen vanwege de vele ontmoetingen en gesprekken waar ik van hou. Maar ook omdat op deze bijeenkomst de agenda weer vol staat met wezenlijke thema's. Van belang voor de inhoud en organisatie van ons kerkzijn, naar binnen en naar buiten. Over twee daarvan is er in de media al druk gespeculeerd: wie wordt het nieuwe 'gezicht' van de kerk? En zullen de kerken de verplichte VOG gaan instellen? Inmiddels zijn beide vragen beantwoord en volgt er deze impressie van mijn kant. Neemt u de moeite om het eens door te lezen. Hopelijk komt hiermee het werk van de Synode wat dichterbij.

Marco van Batenburg, predikant in Gouda is de nieuwe preses. Geen vrouw dus, maar wel naar eigen zeggen 'een preses voor de héle kerk'. Hoewel afkomstig uit de rechterflank. Een manifest om aandacht te vragen voor de positie van vrouwen in bestuursfuncties in de breedte van de kerk wordt verderop in de vergadering wel vurig ingeleid door een van de ondertekenaars, maar door het moderamen niet in ontvangst genomen. De belofte tot gesprek hierover wordt wel gedaan.

**kerk
in actie**

Kerk in Actie presenteert vervolgens het Armoederapport, dat iedere paar jaar uitkomt. Het is de neerslag van een grootscheeps en gezamenlijk onderzoek naar hulpverlening

door diaconieën, parochiële caritasinstellingen en andere kerkelijke organisaties in Nederland. Wat blijkt, kerken en diaconale organisaties dragen (nog steeds) fors bij aan de bestrijding van armoede. Ondanks krimp van de kerk zijn er meer aanvragen geweest en blijft de investering in geld en uren op peil. Daar zijn indrukwekkende cijfers bij te noemen: jaarlijks is er ruim 40,7 miljoen euro aan steunverlening en 1,3 miljoen uur aan vrijwilligerswerk vanuit de kerken. Om ons over op de borst te slaan? Dat niet natuurlijk, de omvang van de armoede is schrijnend. Als grote doelgroepen worden asielzoekers en vluchtelingen benoemd en alleenstaande ouders met kinderen. En als voornaam struikelblok het vastlopen in (almaar meer) regels en bureaucratie. Maar het mag wel zichtbaar zijn wat kerken doen. En wat de achterliggende motivatie is. Jezus navolgen, om mensen uit de marge te helpen. Het wordt beeldend ingeleid met het verhaal van Bartimeüs. Als voorbeeld van een mens die uit de rafelranden tevoorschijn gezien wordt door Jezus. Ieder mens telt.

Na de lunch worden we getrakteerd op een lezing over 'de ziel' van PthU-promovenda Martine Oldhoff. Zij begint haar verhaal met de opmerking dat er tegenwoordig meer mensen in Nederland zijn "die geloven dat ze een ziel hebben die na de dood voortleeft (53%) dan mensen die in een God of 'iets' geloven (42%). Het geloof dat 'ik' op de een of andere wijze voortleeft is volop aanwezig." Zij verhaalt vervolgens over het denken en spreken over 'de ziel' in de cultuur, in de bijbel (waar geen kant en klaar begrip te vinden is) en vanuit onze eigen ervaring. En dat kan dan alle kanten opgaan. Haar verhaal is boeiend, maar ook veel. Gelukkig is het terug te vinden op de landelijke website. En er zal te zijner tijd een publicatie van komen, aangevuld met de hele diverse input uit het plenaire gesprek daarna. Bij alle informatie en mooie zinsneden is deze vraag mij persoonlijk bijgebleven: "hoe gaat het met je ziel?". Het kan maar zo zijn dat ik die vraag eens in het pastoraat ga stellen. Een mooie uitnodiging om de ander ruimte te bieden om te vertellen over wat er werkelijk toe doet in zijn of haar leven. Want met de ziel is de hele mens in het geding, zeker waar de mens het contact met God heeft. Als de kerk de oefenplaats is voor 'ziel en zaligheid', aldus Martine Oldhoff, dan zit ik op de synode wel goed. En dan niet alleen vanwege de drie vieringen (in twee dagen) in de kapel.

In de namiddag komen een aantal tussenrapportages aan de orde, waarna verkennende plenaire of groeps gesprekken volgen. Vanuit de bespreking van de nota Mozaïek van kerkplekken, in de aprilsynode, kwam de vraag duidelijk naar boven om nu (eindelijk eens) goed werk te maken van een ambtsvisie. En wel voordat er allerlei beslissingen rondom voorgangers in kerngemeenten zouden worden genomen. Wat is namelijk de ambtsvisie achter alle praktische en nieuwe regelingen? Eigenlijk is dit altijd al een heikel thema geweest in de protestantse traditie, leidt René de Reuver in. Maar ondanks diverse publicaties (oa 'wat is er aan de hand in het ambt' en brieven van een vorige scriba) bleef een brede bezinning tot nu toe uit. De vraag kan opkomen: Is de praktijk niet al voorbij aan de theorie? We moeten oppassen niet te legitimeren wat er al gebeurt, maar de eerlijke vraag stellen naar de betekenis van het ambt. Daarmee is met de tussenrapportage een begin gemaakt. De discussie over dit eerste stuk spitst zich vervolgens weer toe op het belang van een goede opleiding voor voorgangers, met name ook in

pioniersplekken, waar er ontmoetingen plaatsvinden met mensen met verschillende achtergronden en taalvelden.

De tweede werkgroep die na april werd ingesteld houdt zich bezig met de positie van de kleine gemeenten. In de tussenrapportage 'Lichter Verkend' worden kernthema's

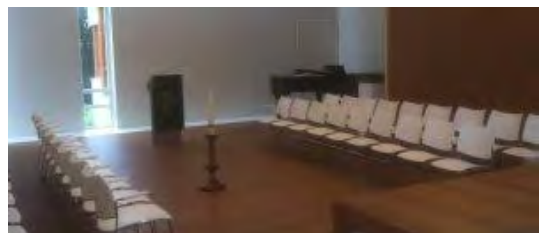
beschreven die aan de orde zijn om voor kleine gemeenten tot een lichtere organisatie en structuur te komen. En hoe deze gemeenten betekenisvol en volwaardig kerk kunnen zijn en blijven in het grotere geheel. Een mooie quote aan het einde van het rapport: ‘bovenal zoekt de werkgroep het gesprek over de mogelijkheden om los te komen van de ‘nog’-beleving’. In kleine groepen bespreken we een aantal vragen met elkaar. Waarbij het mij opvalt dat er vaak al meer mogelijk is (op het gebied van het minimum aantal ambtsdragers bv) dan gemeenten nu weten. In mijn groepje komt het begrip ‘bemoeizorg’ naar boven. Kwetsbare gemeenten krijgen op een gegeven moment te maken met bemoeienis ‘van bovenaf’. Niet altijd even gewenst, maar zou die meer welkom en helpend kunnen zijn als het bemoeizórg is? En verder wordt er buiten de reguliere pioniersplekken natuurlijk al heel wat creatief gepioneerd. Niet in het minst in onze eigen classis. De ruimte is er wel, merk ik. Nu de regels nog.

Ten slotte komt de rapportage van de werkgroep ‘Werkzaam Vermogen’ aan de orde. Er is heel wat geld binnen onze kerken, maar niet altijd op de juiste plekken. En soms wordt het opgepot. Het zou mooi zijn om manieren te vinden om het kerkelijk en diaconaal vermogen gezamenlijk aan te wenden. Ten dienste van de roeping en de functie van de kerk. Het is tijd om te investeren is een eerste indruk van de werkgroep. En zoals dat gaat met tussenrapportages, ze komen opnieuw in meer definitieve vorm op de volgende synode terug. Wordt vervolgd dus.

Na het diner ligt er een gespreksnotitie op tafel over de procedure rondom de verkiezing van de preses en de assessoren. We buigen ons over een drietal vragen. Of het wenselijk is dat zij kunnen worden gekozen uit ambtsdragers van buiten de leden van de synode. Bij voorkeur wel spreekt de synode, en graag ingewerkt. Of de rol van de preses allereerst moet bestaan uit het managen van het besluitvormingsproces binnen de synode en haar organen, of daarnaast ook voor een groot deel ‘het gezicht van de kerk’ moet zijn naast de scriba. De preses ís al een gezicht naar buiten ervaren we en wordt als zodanig ook gezien. Goed om dat aspect volop vast te houden. Maar uit zorg voor de preses ook alert te zijn of de werkdruk niet te hoog wordt. En volgens de meerderheid van de synode hoeft de preses ook niet persé een predikant te zijn, hoewel dat binnen de oecumene wel duidelijkheid schept. Maar het is wél echt nodig dat het moderamen (en de synode zelf) een goede afspiegeling is van de breedte en veelkleurigheid binnen de kerk. Én dat de verhouding vrouwen en mannen meer in balans is. De nieuwe preses zit inmiddels in het zadel en doet het goed, maar een extra vrouw achter de moderamen tafel wordt door velen gemist.

We eindigen de vergaderdag in de kapel, met het vieren van de Maaltijd. Een mooi rustpunt. Vanaf mijn plek vooraan zie ik iedereen na mij ontvangen, brood en beker. Mooi. Dit is kerk. Er wordt nog lang nagepraat tijdens de borrel.

Bij de opening in de kapel de volgende morgen ontvangen we een groet en woorden van dr. Gustav Claassen. Hij is algemeen secretaris van de Nederduits Gereformeerde Kerk in Zuid Afrika. En zichtbaar geroerd door de verbondenheid tussen onze beide kerken. In zijn verhaal blijkt hoezeer we ons bezig houden met vergelijkbare thematiek,

als het bijvoorbeeld gaat over het zegenen van homorelaties, of het ruimte bieden voor andere kerkstructuren. Maar in de Zuid Afrikaanse context heeft kerkzijn ook alles te maken met het verhaal van God in een land verscheurd door apartheid en geweld. In het lied dat

we samen luisteren (het lied van Ruth van Stef Bos) springt voor mij deze zin eruit: 'Maar ek sal brugge bou, daar waar die afgrond is'

De dag vervolgt met kerkordelijke regelingen die in tweede lezing op tafel liggen. Onder andere over vermogensrechtelijke aangelegenheden, de samenstelling van colleges, het horen van de gemeente in verschillende situaties en het verband tussen predikant en wijkgemeente. Naar aanleiding van alle consideraties zijn er een aantal regels licht gewijzigd en aangescherpt. Na enige discussie en aanpassing wordt het hele pakket in dank ontvangen. En hiermee is een einde gekomen aan het project kerkorde. Een zichtbaar opgeluchte Koffeman meldt dat de nieuwste versie in hardcover (en als e-book) te verkrijgen is. Evenals een nieuwe toelichting op de kerkorde. De wijzigingen zijn ook op de landelijke site te vinden.

Wanneer het beleidskader voor kerngemeenten op tafel ligt, ontstaat er veel meer discussie. Het houdt ons drie uur bezig. Met name is er (weer) discussie over het ambt. Wie mag in een kerngemeente nou eigenlijk de sacramenten bedienen? Lastig om hierover een definitief standpunt in te nemen op het moment dat de werkgroep ambtsvisie nog niet klaar is. En ook het voorstel dat een voorganger (deels) onbezoldigd kan werken in een kerngemeente roept vragen op. Na een aantal toezeggingen van de kant van het moderamen en een paar amendementen, wordt het beleidskader uiteindelijk wel unaniem aanvaard. Wanneer een pioniersplek zelfstandig wil worden, wordt de pionier ouderling. En mag de ambtelijke werkzaamheden vervullen die normaal gesproken een predikant vervuld, in de eigen pioniersplek. Een kerngemeente heeft tenminste tien (volwassen) doop- of belijdende leden. De kernraad wordt gevormd door minimaal een ouderling, een diaken en een ouderling-kerkrentmeester (bij een reguliere gemeente zijn dat er minimaal zeven). Kerngemeenten komen samen in een leergemeenschap en zoeken de verbinding en inbedding met andere kerken en kerkelijke organen in de omgeving waar dat helpend is. De synode ziet wel graag dat de gemeenten zich niet gaan loszingen. Samen zijn we kerk. Hiermee kunnen we verder spreekt René de Reuver uit. Een belangrijke stap is weer gezet. Over vijf jaar wordt het beleidskader in de synode geëvalueerd. Aanvragen om kerngemeente te worden gaan ook langs de synode. Al met al een zorgvuldige procedure.

Inmiddels flink achter op het vergaderschema gaan we naar het belangrijke rapport: Werk aan de Schuilplaats. We willen een veilige kerk zijn. Hoe doen we dat? En zijn we dat de laatste jaren ook geweest? Het nieuwe rapport houdt een uitgebreide evaluatie in van de ontwikkelingen sinds de nota Schuilplaats in de Wildernis (1999). Er zijn waardevolle protocollen in werk gezet, er is goede begeleiding via het landelijk meldpunt misbruik in de kerk (SMPR). Maar we mogen ook een stap verder zetten. We willen misbruik het liefste een stap voor zijn. De inleiding op de thematiek door projectleider Sophie Bloemert is wederom heel zorgvuldig en inclusief. En komt ook merkbaar binnen bij de synodeleden. Zwijgen over dit thema is geen optie geeft zij aan. We moeten toe naar een cultuur van openheid, de stilte en het taboe moeten worden doorbroken. De impact van grensoverschrijdend gedrag op alle betrokkenen, in de eerste plaats van wie het zelf heeft ervaren, is enorm. Zorgvuldig dader-en slachtofferbeleid is daarom van het grootste belang. De Synode neemt, zoals ook voorgesteld, het eerdere standpunt uit 1999 onverkort over: Seksueel misbruik is een zonde; kwaad in Gods ogen en onrecht tegenover de medemens. En de kerk dient onomwonden te kiezen voor de slachtoffers van seksueel misbruik. Alle tien aanbevelingen in het voorstel worden vervolgens aangenomen. Het hadden er meer kunnen zijn, zegt Bloemert, maar we moeten aan de slag om een veilige gemeente vorm te geven. Concreet betekent dat meer aandacht voor dit belangrijke thema op het lokale vlak en bij de opleiding van predikanten. Het aanstellen van vertrouwenspersonen per ring van gemeenten. De evaluatie en

aanpassing van diverse protocollen en procedures. En de verplichting om een Verklaring omtrent gedrag te overleggen door wie te maken heeft met kwetsbare groepen en personen. Het is helder dat dit geen garanties biedt en we moeten oog houden voor de gevoeligheden die hierin meespelen. Wat als je bijvoorbeeld geen VOG kunt krijgen om heel andere redenen? Hoe zit het met ‘opnieuw kunnen beginnen’ binnen onze kerk? Maar we zijn het erover eens dat dit de cultuur van openheid op een goede manier bevordert.

Ook de bijgestelde plannen voor het concept Kerkcampus worden besproken. Blijft staan dat de landelijke kerk graag wil samenwerken met andere (christelijke) organisaties om uit de eigen ‘bubbel’ te komen. Maar er wordt niet langer naar een nieuwe locatie gezocht. De synode stemt hiermee van harte in, vanuit de gedachte ‘houd het simpel’ en de onduidelijkheid over de te verwachten kosten.

En dan nog de eindrapportage van het project ‘Kerk 2025, een stap verder’. Het laat een opsomming zien van de vele stappen die gezet zijn om met onze kerk back to basics te (willen) gaan. Eenvoud, transparantie en ruimte waren en zijn de kernwoorden. In de herinrichting van de kerk zijn er belangrijke stappen gezet rondom de thema’s ‘kerk zijn met elkaar, mobiliteit en flexibiliteit, presentie van de kerk en vereenvoudiging van de regelgeving en kerkelijke rechtspraak.’ Het rapport geeft daar een goed beeld van.

Wat mij betreft, de tijd zal leren of we de juiste stappen gezet hebben en welke er nog te zetten zijn. Zelf heb ik er als synodelid een stukje van kunnen meemaken en mij ingebracht waar ik dat nodig vond. Mijn synodetijd zit er nu bijna op (tot april ben ik nog commissielid). Ik heb het heel graag gedaan. Met welgemeende goede wensen van mijn collega-synodeleden, de bekende kaars en pennenset (mijn tweede) ga ik weer huiswaarts. Naar mijn lokale gemeente, waar het allemaal handen en voeten moet krijgen.

Een heel hartelijke groet van uw afgevaardigde, ds Irene Pluim

---

GELOOF

HOOP

LIEFDE